

Normalization of the Zionist regime's relations with the Caspian Sea littoral countries and its impact on the military security of the Islamic Republic of Iran

Saeed Mehrabi Hashjin¹ | ali rostami² | mazeyar jahanbakhsh³

¹ Master of Science and Technology Studies, Department of Science and Technology Studies, Faculty of Command and Staff, AJA Command and Staff University, Tehran, Iran
Email: saeedmehrabi2025@chmail.ir

² PhD in Defense Management, Department of Science and Technology Studies, Faculty of Command and Staff, AJA Command and Staff University, Tehran, Iran

³ PhD in Defense Management, Department of Science and Technology Studies, Faculty of Command and Staff, AJA Command and Staff University, Tehran, Iran

Abstract

The normalization of relations of the Zionist regime in the region have caused changes in the security arrangements of the Caspian Basin and can affect the security order of the region, especially the military security of the Islamic Republic of Iran, which is what has shaped the title of this article. Therefore, the main research question is formulated as : How does the normalization of the Zionist regime's relations with the Caspian Sea littoral countries affect the military security of the Islamic Republic of Iran "?Political relations," "Military relations," and "Security relations" are considered as the dimensions of the subject of this research. This research is of an applied type, its method is descriptive and the approach used is mixed. The data collection method in this study was field and library. The mixed analysis method and Cronbach's alpha test were used to examine the reliability of the questionnaire. The most important factors affecting the normalization of the Zionist regime's relations with the Caspian littoral countries are: "The creeping increase in the presence of the Zionist regime in the region and the establishment of political, defense-military and intelligence cooperation with the countries", "The alliance of Azerbaijan and, to some extent, Turkmenistan with the Zionist regime against Iran", and "The establishment of an intelligence and signal base by the Zionist regime in the border strip between Azerbaijan and the Islamic Republic of Iran under the pretext of protecting the borders or combating terrorism and exploiting them to spy on Iran

Keyword: Zionist regime, Caspian Sea littoral countries, military security of the Islamic Republic of Iran.

عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران

سعید محرابی هاشجین^۱ | علی رستمی^۲ | مازیار جهانبخش^۳

۱۳

سال هفتم

پاییز و زمستان ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۹/۱۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۵/۰۳/۲۵

صص: ۲۱۳-۱۸۱

شاپا چاپی: ۶۳۲۸-۲۵۳۸
الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

DOR:

چکیده

رژیم صهیونیستی برای نفوذ در کشورهای ساحلی دریای خزر، راهبردهای مختلفی در حوزه‌های مختلف تعریف نموده است که هدف همه آن‌ها، منجر به ایجاد پایگاه منطقه‌ای صهیونیست‌ها می‌شود. عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی در منطقه، می‌تواند نظم امنیتی منطقه و بخصوص امنیت نظامی ج.ا.ا. را تحت تأثیر قرار داده و چالش‌هایی را به همراه داشته باشد و همین امر موجب شکل‌دهی عنوان مقاله حاضر گردیده است. لذا سؤال اصلی پژوهش عبارت است از: عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر، چگونه بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران تأثیر می‌گذارد؟ «روابط سیاسی» و «روابط نظامی» و «روابط امنیتی» ابعاد موضوع این پژوهش هستند. این پژوهش از نوع کاربردی، روش آن توصیفی و رویکرد آن آمیخته است. روش گردآوری داده‌ها، میدانی و کتابخانه‌ای بوده که از روش تجزیه و تحلیل آمیخته و آزمون آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی پرسش‌نامه استفاده شده است. براساس نتایج، موارد «افزایش حضور رژیم صهیونیستی در منطقه و برقراری پیوندهای سیاسی، اقتصادی و همکاری‌های دفاعی-نظامی و اطلاعاتی با کشورهای حاشیه دریای خزر»، «ائتلاف آذربایجان و ترکمنستان با رژیم صهیونیستی» و «ایجاد پایگاه اطلاعاتی و سیگنالی رژیم صهیونیستی در نوار مرزی آذربایجان و جمهوری اسلامی ایران به بهانه حفاظت از مرزها یا مبارزه با تروریسم و بهره‌برداری از آن‌ها در راستای جاسوسی از ایران» مهم‌ترین عوامل مؤثر عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران شناسایی گردیده‌اند.

کلیدواژه‌ها: رژیم صهیونیستی؛ کشورهای ساحلی دریای خزر، امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران.

۱. نویسنده مسئول: کارشناس ارشد مدیریت دفاعی، گروه مطالعات علم و فناوری، دانشکده فرماندهی و ستاد، دانشگاه

فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران Email: saeedmehrabi2025@chmail.ir

۲. دکتری مدیریت دفاعی، گروه مطالعات علم و فناوری، دانشکده فرماندهی و ستاد، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران،

ایران

۳. دکتری مدیریت دفاعی، گروه مطالعات علم و فناوری، دانشکده فرماندهی و ستاد، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران،

ایران

مقدمه و بیان مسئله

دریای خزر بزرگ‌ترین دریاچه کره زمین در مرز آسیا و اروپا در شمال ایران و در محل برخورد آسیای مرکزی قفقاز و ایران قرار گرفته و منطقه خزر و قفقاز جنوبی از جمله حوزه‌هایی است که با پایان جنگ سرد و بحران‌های ناشی از تحولات ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیک به‌ویژه پس از فروپاشی شوروی، شاهد رقابت‌ها و چانه‌زنی‌های قدرت‌های بزرگ منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است (صابری، ۱۴۰۱: ۲۸).

طی سال‌های اخیر حضور رژیم صهیونیستی، همکاری راهبردی را با کشورهای منطقه ایجاد کرده و تداوم این روابط، تقابل آشکاری را در حوزه‌های مختلف سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی رقم زده است که به تناسب بروز، ظهور، میزان و سطح همکاری‌ها و خصومت‌های باطنی دولت‌های منطقه در صورت عدم مراقبت دولت‌های حاکم منطقه می‌تواند جرعه یک درگیری را نیز موجب شود (ابراهیمی کیایی و زارعی، ۱۳۹۹: ۱۲۵).

وجود رژیم صهیونیستی به علت ماهیت غیرقانونی و اشغالگرانه آن، برای ج.ا. ایران غیرقابل تحمل بوده و از طرف دیگر رژیم صهیونیستی نیز ج.ا. ایران را به دلیل بهره‌مندی از قدرت موشکی و برنامه هسته‌ای و نفوذ چشمگیر در جهان اسلام و اتخاذ راهبرد محو رژیم صهیونیستی، تهدیدی وجودی برای خود می‌داند. لذا رژیم صهیونیستی برای نفوذ در کشورهای ساحلی دریای خزر، راهبردهای مختلفی را در حوزه‌های فرهنگی، امنیتی، اقتصادی، آموزشی، نظامی، بحث‌های تاریخی و ... تعریف نموده که هدف همه آن‌ها تبدیل این کشورها به پایگاه منطقه‌ای صهیونیست‌ها است.

عادی‌سازی روابط و حضور رژیم صهیونیستی در منطقه، موجبات ایجاد تغییراتی در ترتیبات امنیتی حوزه خزر را فراهم آورده و نظم منطقه در حال تحول و دگرگونی است، به گونه‌ای که تعادل و توازن قوای پیشین برهم خورده و موازنه قوای دیگری در حال شکل‌گیری است. بر این اساس، عادی‌سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای حوزه خزر و ادامه این بدعت می‌تواند نظم امنیتی منطقه و نهایتاً امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را تحت تأثیر قرار داده و آسیب‌ها و چالش‌هایی در حوزه‌های مختلف امنیتی و نزدیک شدن به مرزهای امنیتی و نظامی جمهوری

اسلامی ایران را به همراه داشته باشد. لذا مبنای اصلی همکاری‌های رژیم صهیونیستی با کشورهای حاشیه دریای خزر در بعد سیاسی و امنیتی در گسترش روابط با این کشورها در جهت برهم زدن مناسبات بین‌المللی خواهد بود که این امر، بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران تأثیر گذار است. مطالعات نشان می‌دهد که روابط رژیم صهیونیستی با این کشورها در بعد سیاسی به واسطه ایجاد پایگاه‌های جاسوسی و تهدیدهای اطلاعاتی برای جمهوری اسلامی ایران و کاهش اثرگذاری سیاسی جمهوری اسلامی ایران در منطقه و در بعد نظامی و امنیتی، به واسطه تقویت مناسبات نظامی و امنیتی، امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران را با تهدید جدی مواجه ساخته است (آهنگری و شایگان، ۱۳۹۴: ۲۷).

بنابراین هدف این پژوهش بررسی عادی‌سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای حاشیه دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و محققین براساس مطالعات و بررسی میدانی انجام‌شده، به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال هستند که عادی‌سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر چگونه بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران تأثیر دارد؟

در این پژوهش، سه بُعد روابط سیاسی (برقراری روابط دیپلماتیک، توافقات سیاسی و بازیگران منطقه‌ای)، روابط نظامی (اتلاف‌سازی، تبادل وابسته نظامی، برگزاری رزمایشات مشترک و عقد قرارداد تجهیزات نظامی) و روابط امنیتی (پیمان‌نامه‌های امنیتی، ایجاد پایگاه‌های شنود و تبادل اطلاعاتی) مورد مذاقه قرار گرفته است. در مورد اهمیت و ضرورت این پژوهش، می‌توان بیان نمود که با انجام این پژوهش، می‌توان تدابیر امنیتی و دفاعی لازم را به منظور نمایش انسجام محور مقاومت و تقویت آن (با توجه به نزدیک شدن رژیم صهیونیستی به مرزهای جمهوری اسلامی و احتمال همکاری‌های نظامی و پای کار آوردن تجهیزات اطلاعاتی نظامی در خاک این کشورها) اتخاذ نمود و در صورتی که به این موضوع توجه لازم صورت نپذیرد، این امر موجب افزایش عمق راهبردی رژیم صهیونیستی به ویژه در عرصه‌های سیاسی، امنیتی و درمقابل کاهش عمق راهبردی جمهوری اسلامی ایران خواهد شد.

مبانی نظری

امنیت و انواع آن

امنیت معادل آرامش، آسایش، در امان بودن، احساس آزادی از ترس، احساس ایمنی و محفوظ ماندن و مترادف با رهایی از تهدید در قبال ارزش‌های اساسی افراد و گروه‌هاست که به دلیل گستردگی مضادین، برداشت‌های مختلفی از آن می‌شود. این مفهوم اساسی‌ترین نیاز هر قوم، گروه، طایفه یا کشور و از جمله مقوله‌های حیاتی و کلیدی زندگی بشر است که زمینه‌ساز رشد استعدادها و نیل به اهداف است (جعفری، ۱۳۹۱: ۱۹). امنیت فردی بستر ایجاد امنیت گروهی و بین‌المللی را فراهم می‌کند و دولت‌ها با توجه به نقش و مکانیسمی که در احساس امنیت و عدم خطر افراد ایفا می‌کنند، سرمنشأ اصلی تهدیدات و امنیت بین‌المللی هستند. تمایل دولت‌ها در تأمین امنیت نقش مهمی در پذیرش جایگاه هژمونی یک دولت در میان دوستان و متحدان قدرت هژمون دارد. «باری بوزان» امنیت را مفهومی توسعه‌نیافته می‌داند که در هاله‌ای از ابهام و پیچیدگی باقی مانده و ارزشی مناقشه‌آمیز در فضای سیاسی کشورها قلمداد می‌شود (بوزان، ۱۴۰۰: ۳۱۵).

امنیت به معنی دوری از هرگونه تهدید و نیز آمادگی برای رویارویی با خطرات است. مفهوم امنیت نسبی و دارای شدت و ضعف است، به این معنا که در برخی موقعیت‌ها (زمان و مکان‌های مختلف) در ذهن افراد ارتقاء یا کاهش می‌یابد. امنیت از ضروری‌ترین نیازهای یک جامعه است. امنیت در گفتمان سلبی، بر نبود خطر و تهدیدات استوار است؛ ولی در گفتمان ایجابی، به تأمین و تضمین آسایش و آسودگی نظر دارد. مفهوم‌های مرتبط با امنیت در فارسی کلاسیک با واژه‌های زَنهار و زینهار ادا می‌شد.

امنیت را بسته به زمینه کاربرد می‌توان به چند گروه تقسیم نمود:

امنیت فردی: مرجع امنیت در امنیت فردی حق حیات، آزادی (محل زندگی، اعتقادات، شغل)، حق تأمین نیازهای ضروری، حق مالکیت و حفظ کرامت انسانی است. امنیت فردی بسیار به امنیت عمومی نزدیک است. تمایز امنیت فردی و عمومی را می‌توان در عامل تهدید آن را دریافت. امنیت فردی اغلب از طریق دولت‌ها نقض می‌شود؛ درحالی‌که امنیت عمومی بیشتر از جانب سایر شهروندان آسیب می‌بیند (آشوری، ۱۴۰۲: ۳۹).

امنیت عمومی: مرجع امنیت عمومی، جان، مال، آبرو و ناموس شهروندان به اعتبار شهروند بودنشان است. هرگاه جرم یا جنایتی علیه هریک از این ارزش‌های شهروندان اتفاق بیافتد، امنیت عمومی آسیب دیده است. خواه این جرم از سوی سایر شهروندان باشد یا از سوی دولت اتفاق افتاده باشد. آسیبی که از سوی معارضین حکومت علیه کارگزاران حکومت وارد می‌شود، مانند ترور و ... به این جهت که به اعتبار شهروند بودنشان نیست؛ از حوزه امنیت عمومی خارج است و در چارچوب امنیت داخلی تعریف می‌شود (حافظ‌نیا، ۱۳۹۶: ۳۵).

امنیت خانواده: به تفکرات و اقداماتی که اعضای یک خانواده در جهت حفظ آرامش روحی و سلامت جسمی خود در برابر مهاجمین اعم از مخاطراتی که به سبب حیوانات یا توسط انسان‌ها انجام می‌شود، گفته می‌شود. یکی از راه‌های افزایش امنیت خانواده در فضای مدرن شهری، استفاده از قفل هوشمند درب است.

امنیت اجتماعی: مرجع امنیت اجتماعی، گروه اجتماعی است. گروه اجتماعی دو عنصر اساسی دارد که عبارتند از: جمعیت گروه و هویت گروه. هرگاه تهدیدی علیه هریک از این دو عنصر اساسی که مقوم گروه اجتماعی هستند روی دهد، امنیت اجتماعی به خطر افتاده است. نسل‌کشی، کوچ اجباری، سیاست‌هایی که نتایج آن کاهش یا متفرق شدن جمعیت یک گروه است؛ تهدیداتی هستند که جمعیت گروه را تهدید می‌کند. از سوی دیگر هر اقدامی که باعث شود فرهنگ، آداب و سنن و ارزش‌های گروه که هویت گروه را شکل می‌دهند، آسیب ببیند، تهدیدی علیه هویت گروه محسوب می‌شود. مانند ممنوعیت استفاده از زبان یا لباس بومی و امثال آن. موضوع امنیت اجتماعی اغلب گروه‌های مذهبی یا قومی هستند. اگرچه گروه‌های صنفی را نیز می‌توان موضوع امنیت اجتماعی قلمداد کرد، ولی احزاب سیاسی کاملاً از حوزه امنیت اجتماعی خارج هستند و بیشتر موضوع بعد سیاسی امنیت ملی یا امنیت داخلی هستند (آشوری، ۱۴۰۲: ۳۹).

امنیت داخلی: به نظر می‌رسد امنیت داخلی بیش‌تر براساس یک تقسیم‌بندی جغرافیایی تعریف می‌شود. به گفته باری بوزان امنیت داخلی براساس معیار جغرافیایی، در نقطه مقابل امنیت خارجی تعریف شده است و بر این مبنا، همه موضوعاتی را که در قلمرو ملی قرار دارند، شامل می‌شود. امنیت داخلی و خارجی را سطوحی از امنیت ملی نیز می‌دانند. با این نگاه درحالی‌که امنیت خارجی معطوف به تهدیدهای ناشی از کشورهای رقیب یا دشمن است، امنیت داخلی

مربوط به براندازی و چالش از جانب گروه‌هایی است که اقتدار دولت را نپذیرفته‌اند. در امنیت داخلی، آسیب‌پذیری‌ها ناشی از نقاط ضعف مزمنی است که ساختار، امکانات و توانایی‌های موجود قادر به پاسخ‌گویی به آن‌ها نباشد. امنیت داخلی بخشی از امنیت ملی است که کم‌وبیش با موجودیت‌های داخلی سروکار دارد و عمدتاً در برگیرنده امنیت حاکمیت است. مرجع امنیت داخلی اغلب حکومت، یا به تعبیر دقیق‌تر، هسته مرکزی حاکمیت تلقی می‌شود. پلیس و نهادهای اطلاعاتی در تأمین امنیت داخلی نقش کلیدی دارند. گرچه نمی‌توان کارکرد ارتش در شرایط بحرانی که تهدید امنیت داخلی ریشه‌های خارجی دارد، را نادیده گرفت. ارتش می‌تواند کارکرد منفی نیز داشته‌باشد، به‌ویژه در کشورهای غیردموکراتیک که با دفاع از حاکمیت ممکن است مرزهای امنیت فردی و امنیت اجتماعی را نیز درنوردد. ایفای چنین نقشی می‌تواند علیه امنیت ملی و به تبع آن امنیت داخلی ارزیابی شود. این کارکرد منفی از طرف پلیس و نهادهای اطلاعاتی نیز دور از ذهن نیست (حافظ‌نیا، ۱۳۹۶: ۳۶).

امنیت ملی: حالتی است که ملتی درمقابل تهدید ازدست‌دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی، یا خاک خود اقدام نماید. امروزه، کمابیش در همه کشورها نوعی پلیس سیاسی یا امنیتی وجود دارد که مقصود از آن بنا بر فرض، جلوگیری از نفوذ عوامل محرک و ویرانگر و جاسوس به داخل کشور و سرکوبی کسانی که از راه‌های غیرقانونی تهدیدکننده نظم سیاسی موجود به‌شمار می‌آیند. هرچه نظامی تمامیت‌خواه‌تر باشد، قدرت پلیس سیاسی و شدت و خشونت آن در آن نظام بیشتر است. این‌گونه نظام‌های سیاسی که مجالی برای مخالفت علنی و قانونی نمی‌گذارند، مخالفان یا دشمنان خود را همواره به‌نام «دشمنان امنیت ملی» یا نام‌های دیگر سرکوب می‌کنند (نویدینا، ۱۳۹۰: ۳).

از زمانی که دولت تحت عنوان چارچوب قراردادی شکل گرفت، مفهوم امنیت ملی دچار تغییراتی شد. حکومت‌ها برای استقرار امنیت داخلی و خارجی که از دو حوزه مورد حمایت و مخالفت قرار می‌گرفتند، دارای وظایفی بودند که عبارت‌اند از:

- ✓ حفظ استقلال و تمامیت ارضی؛
- ✓ تحقق رفاه و ثبات سیاسی کشور؛
- ✓ حفظ و گسترش ارزش‌های ملی و اقتصادی؛

✓ فراهم کردن امکان فراغت خاطر نسبت به تهدیدات احتمالی درباره امنیت و امنیت ملی (طحانی، ۱۴۰۲: ۱۳۰).

امنیت منطقه‌ای: هنگامی که یک کشور اطراف کشور دیگری را مورد حمله و تهاجم قرار می‌دهد، در این صورت امنیت منطقه‌ای آن کشور به هم خورده است. (نویدینا، ۱۳۹۰: ۳).

امنیت بین‌الملل: حالتی است که در آن قدرت‌ها در حالت تعادل و بدون دست‌یازی به قلمرو یکدیگر به سر برند و وضع موجود در خطر نیفتد. هرگاه یکی از قدرت‌ها از محدوده خود پا فراتر گذارد، از لحاظ قدرت (و یا قدرت‌های) مخالف، امنیت بین‌المللی در خطر افتاده است (آشوری، ۱۴۰۲: ۳۸).

امنیت سایبری: با ظهور فضای سایبر، کاربران (شهروندان سایبری) نیاز به احساس امنیت در فضای سایبری برای انجام امور خود دارند که این امنیت ابتدا با افزایش سطح آگاهی و دانش خود کاربران و سپس با کمک شرکت‌های امنیتی و مراجع قانونی و پلیس‌های سایبری فراهم می‌شود به ترتیب اهمیت به گونه زیر می‌باشد:

✓ امنیت نظامی؛

✓ امنیت اقتصادی؛

✓ امنیت فرهنگی؛

✓ امنیت روانی؛

✓ امنیت ملی؛

✓ امنیت فرامحلی؛

✓ امنیت شهری؛

✓ امنیت بهداشتی؛

✓ امنیت شبکه‌های اینترنتی؛

✓ امنیت شغلی (حافظ‌نیا، ۱۳۹۶: ۳۶).

امنیت نظامی: امنیت نظامی به مفهوم صیانت یک سرزمین از خطر تهدیدات و آسیب‌های نظامی است که نیروهای مسلح یک جامعه با وجود داشتن توانمندی‌های علمی، اقتصادی، انسانی، فناوریانه، ژرفای راهبردی و رهبری مقتدر از توان رزمی نسبی برتر برای مقابله با تهدیدات بالقوه و

بالفعل نظامی موجود علیه کشور برخوردار باشد. امنیت نظامی موجب می‌شود یک کشور بدون وارد شدن در جنگ بتواند منافع حیاتی خود را حفظ نماید و یا در صورت بروز جنگ آن را تأمین کند. برای رسیدن به امنیت نظامی کسب مؤلفه‌های قدرت نظامی در ابعاد گوناگون محسوس، نامحسوس و برترساز نسبت به دشمن ضروری است که لازمه دست‌یافتن به این توانمندی، برخورداری از رهبری قوی، اقتصاد مستقل، تجهیزات نظامی مجهز به فناوری روز، وسعت جغرافیایی مناسب، نیروی انسانی کارآمد و بهره‌مندی از برنامه‌ها و طرح‌های بلندمدت راهبردی قابل دستیابی است (تهامی، ۱۳۹۰: ۸۸).

فرماندهی معظم کل قوا در دیدار کارکنان و فرماندهان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۹ درخصوص اهمیت امنیت ملی و بعد نظامی آن فرمودند: «وقتی که یک ملتی مورد تهدید دشمن قرار دارد، وظیفه حاکمیت این است که امنیت کشور را، امنیت ملت را حفظ بکند. این امنیت به انواع مختلفی حفظ می‌شود؛ یکی‌اش از طریق نظامی و تقویت نظامی است. امروز شما هر ابزاری را که بتواند امنیت را پایدار کند و تضمین شده کند بایستی در اختیار داشته باشید؛ بعضی‌اش را می‌سازیم، بعضی‌اش را می‌خریم، بعضی‌اش را نگهداری می‌کنید. روز به روز نیروی هوایی باید به پیش برود؛ یعنی به هیچ حدی قانع نباشد.» (فروغی و جزینی، ۱۳۹۸: ۶۲۸).

عادی‌سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر

با توجه خصومت رژیم صهیونیستی با نظام جمهوری اسلامی ایران، عادی‌سازی روابط کشورهای ساحلی خزر با رژیم صهیونیستی، تأثیرات زیاد و پیامدهای متعددی بر امنیت نظامی، سیاسی و امنیتی دارد. این رژیم براساس راهبردی‌های خود، به دنبال نزدیکی به مرزهای ج.ا. ایران با هدف انجام اقدام‌های عملیاتی، تروریستی و رفتارهای خرابکارانه و تأثیرگذاری بر امنیت کشور است؛ بنابراین دانستن شیوه و شگردها و تاکتیک‌های این رژیم، بسیار حائز اهمیت است. در بررسی و سر تحولی تاریخی روابط اسرائیل با کشورهای حاشیه دریای خزر (روسیه، ایران، ترکمنستان، قزاقستان و آذربایجان) روابط اسرائیل با کشورهای حاشیه خزر، پیچیده و متفاوت بوده و به شرایط ژئوپلیتیکی و عوامل مختلفی مانند سیاست‌های داخلی، ملاحظات ژئوپلیتیکی و

منافع اقتصادی بستگی داشته است. درحالی که آذربایجان و قزاقستان روابط نزدیکی با اسرائیل دارند، روسیه موضعی متناقض دارد، ترکمنستان محتاطانه عمل می کند و ایران دشمن سرسخت اسرائیل محسوب می شود.

رژیم صهیونیستی، جمهوری اسلامی ایران را به علت آرمان های تعریف شده و دفاع از مردم مظلوم فلسطین، تهدید وجودی برای خود می داند. به همین دلیل، در سطوح مختلف با اتخاذ راهبردهای مختلف، علیه منافع منطقه ای و بین المللی ج.ا.ایران اقدام کرده و به طرز قابل توجهی سعی در توسعه نفوذ خود در مناطق مختلف پیرامونی از جمله منطقه خزر داشته و براساس دکترین مدنظر خود (اتحاد پیرامونی)، عادی سازی روابط با کشورهای همسایه و ارتقاء سطح همکاری با آنها را آغاز کرده و در تلاش است تا با قرارداد دادن ایران در محاصره امنیتی و اقتصادی، موازنه را به نفع خود تغییر دهد. بنابراین در صورت فقدان توجه به تأثیرات عادی سازی روابط این رژیم با کشورهای ساحلی خزر، تبعات و پیامدهای زیان بار از جمله امکان افزایش عمق راهبردی رژیم صهیونیستی به ویژه در عرصه های سیاسی، امنیتی و در مقابل کاهش عمق راهبردی جمهوری اسلامی ایران و امکان تشکیل ائتلافی غربی - عبری - پان ترکسیم و رفع خلأ حضور ناتو در منطقه راهبردی خزر و قفقاز جنوبی و در نتیجه مواجهه ج.ا.ایران با چالش راهبردی برتری منطقه ای رژیم صهیونیستی به ویژه در حوزه کشورهای ساحلی خزر حاصل می شود (وثوقی و صفری، ۱۳۹۶: ۱۱۹).

الف) روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان

روابط اسرائیل و ترکمنستان بسیار محدود است، اما همکاری های امنیتی و انرژی میان دو کشور وجود دارد. ترکمنستان، که دارای ذخایر بزرگ گاز طبیعی است، از نظر ژئوپلیتیکی به دلیل همسایگی با ایران، در سیاست خارجی خود محتاط عمل می کند، هرچند گزارش هایی از همکاری های پشت پرده در زمینه های امنیتی و انرژی منتشر شده است. سفارت رژیم صهیونیستی در عشق آباد، نزدیک ترین مقر صهیونیستی در محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران است، بنابراین با رسمیت یافتن حضور دیپلماتیک رژیم در ترکمنستان، این کشور به تدریج به پایگاه رسمی موساد و سایر سازمان های اطلاعاتی و امنیتی رژیم صهیونیستی تبدیل خواهد شد. این مسأله نه تنها تحول بزرگی در روند اقدامات جاسوسی - امنیتی و تخریبی رژیم صهیونیستی در منطقه آسیای مرکزی به وجود خواهد آورد، بلکه دامنه اقدامات تخریبی آن، شعاع درخور توجهی از

کشورهای پیرامونی ترکمنستان، به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران را دربر خواهد گرفت و تقویت مناسبات امنیتی و سیاسی تل‌آویو با عشق‌آباد امکان مراقبت و نظارت بیشتر بر ایران را فراهم خواهد کرد (Dashefsky, 2017: 127).

ب) روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با قزاقستان

روابط اسرائیل و قزاقستان از اوایل دهه ۱۹۹۰ دوستانه بوده و بر همکاری‌های اقتصادی، کشاورزی و فناوری متمرکز است. اسرائیل در حوزه‌های مدیریت منابع آب و کشاورزی با قزاقستان همکاری می‌کند و دو کشور در زمینه انرژی نیز روابطی دارند. همچنین، قزاقستان به‌عنوان یک کشور مسلمان اما دارای سیاست خارجی متعادل، از نظر دیپلماتیک روابط خوبی با اسرائیل حفظ کرده است. قزاقستان از جمله کشورهایی است که توانسته است از طریق به‌کارگیری سیاست خارجی چندوجهی و برقراری روابط باثبات با کشورهای نظیر ایالات متحده آمریکا، روسیه و چین و همچنین قدرت‌های منطقه‌ای از جمله ایران، ترکیه و هند، قدرت چانه‌زنی خود را در عرصه بین‌المللی افزایش دهد (وثوقی و صفری، ۱۳۹۶: ۱۲۱).

ج) روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با آذربایجان

روابط اسرائیل و آذربایجان از اوایل دهه ۱۹۹۰ برقرار شده و همواره گرم و رو به رشد بوده است. آذربایجان یکی از تأمین‌کنندگان مهم انرژی اسرائیل است و اسرائیل نیز یکی از تأمین‌کنندگان اصلی فناوری نظامی برای آذربایجان محسوب می‌شود. از زمان آغاز روابط باکو و تل‌آویو پس از استقلال آذربایجان در سال ۱۹۹۱ به‌دنبال فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، اسرائیل از خود علاقه زیادی نسبت به پروژه‌های انرژی جمهوری آذربایجان نشان داده است که قابل توجه‌ترین آن تمایل دیرینه اسرائیل برای احداث خط لوله‌ای بوده که نفت جمهوری آذربایجان را از طریق گرجستان به ترکیه و در نهایت به اسرائیل از طریق دریای مدیترانه برساند. در مجموع رژیم صهیونیستی به جمهوری آذربایجان در تأمین بخشی از نیازهای دفاعی و نظامی این کشور از جمله تجهیزات الکترونیک و مخابراتی، سایبری، هواپیماهای بدون سرنشین و ارتقاء و بهینه‌سازی هواپیماهای جنگنده همکاری دارد و از ناحیه این همکاری، حداقل بهره‌برداری نظامی و اطلاعاتی که رژیم صهیونیستی می‌تواند ببرد، این است که حتی در صورت مخالفت دولت آذربایجان با

همکاری با آن رژیم علیه جمهوری اسلامی ایران، از طریق این تجهیزات قادر به جمع آوری اطلاعات از جمهوری اسلامی ایران خواهد بود (و ثوقی و صفری، ۱۳۹۶: ۱۲۲).

د) روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با روسیه

روابط اسرائیل و روسیه پیچیده و مبتنی بر ملاحظات راهبردی است. از یک سو، اسرائیل و روسیه دارای روابط دیپلماتیک و اقتصادی هستند و حجم بالایی از مهاجران یهودی روسی تبار در اسرائیل زندگی می کنند. از سوی دیگر، روسیه از مخالفان اصلی سیاست های اسرائیل در خاورمیانه است و روابط نزدیکی با ایران و سوریه دارد. در جنگ داخلی سوریه، اسرائیل بارها مواضع نیروهای وابسته به ایران را هدف قرار داده است، در حالی که روسیه به عنوان متحد دمشق، حضور نظامی گسترده ای در سوریه دارد. با این حال، طرفین برای جلوگیری از درگیری مستقیم، کانال های ارتباطی امنیتی ایجاد کرده اند. به طور خلاصه و با در نظر گرفتن سیاست خارجی عمل گرایانه کرملین، هدف روسیه از همکاری با کشورهایی مانند ایران، سوریه و گروه هایی مانند حماس و حزب الله، نه برای ایجاد مزاحمت برای رژیم صهیونیستی، بلکه تلاشی برای کسب منافع اقتصادی، گسترش حوزه نفوذ روسیه در منطقه و استفاده از این روابط در نظام بین الملل برای چانه زنی و ارتقاء جایگاه خود به عنوان قدرت جهانی دانست (رومی، ۱۳۹۶: ۵۵).

پیشینه پژوهش

در پژوهش حاضر پنج عنوان مقاله علمی چاپ شده در فصلنامه های معتبر داخلی به شرح زیر مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت:

پیشینه اول مربوط به مقاله ای با عنوان «تأثیر عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی و بحرین بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران» است که در سال ۱۴۰۱ توسط آقای محمد حاجی علی اکبری قمی نوشته شده است و ضمن پرداختن به ابعاد سیاسی و نظامی روابط بین رژیم صهیونیستی و بحرین، پیشنهادهایی را در راستای حفظ و ارتقاء امنیت نظامی ج.ا.ایران متأثر از این عادی سازی ارائه می دهد.

در پیشینه دوم، به مقاله دیگری با عنوان «تقابل راهبردهای جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی در منطقه استراتژیک قفقاز» اشاره شده که در سال ۱۳۹۹ توسط آقایان هادی

ابراهیمی‌کیایی و کمال زارعی منتشر شده است و در آن، به تبعات امنیتی گسترش حضور رژیم صهیونیستی در منطقه پیرامونی ایران، پرداخته شده است.

در پیشینه سوم با عنوان «نقش مؤلفه‌های ژئوپلیتیکی دریای خزر بر نفوذ رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان و اثرات آن بر کارکرد منطقه» که توسط آقای هادی ابراهیم‌پور در سال ۱۳۹۵ به چاپ رسیده است، به مجموعه دلایل و عوامل ژئوپلیتیک مؤثر در روابط میان رژیم صهیونیستی و جمهوری آذربایجان پرداخته شده است.

در پیشینه چهارم با عنوان «تهدیدات سیاسی رژیم صهیونیستی مؤثر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» که توسط آقای مهدی نجاتی‌پور در سال ۱۳۹۹ به چاپ رسیده شده، به ابعاد سیاسی و اقتصادی تهدیدات رژیم صهیونیستی، اشاره شده است.

در پیشینه پنجم با عنوان «شکل‌گیری بحران‌های منطقه‌ای در تثبیت حاکمیت رژیم صهیونیستی» که در سال ۱۳۸۸ توسط آقای پرویز محمودی به چاپ رسیده، تلاش شده است که ضمن اشاره به برخی از چالش‌های ایجاد شده در منطقه به واسطه رژیم صهیونیستی، به راهبردهای این رژیم و حامیانش در منطقه پرداخته شده است.

جدول ۱- پیشینه تحقیقات انجام شده

کشور	اهداف	افق زمانی	روش‌شناسی‌ها
ایران	تأثیر عادی‌سازی روابط رژیم صهیونیستی و بحرین بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران	۵ سال	دلفی (۱۴۰۱)
ایران	تقابل راهبردهای جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی در منطقه استراتژیک قفقاز	۵ سال	دلفی (۱۳۹۹)
ایران	نقش مؤلفه‌های ژئوپلیتیکی دریای خزر بر نفوذ رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان و اثرات آن بر کارکرد منطقه	۷ سال	دلفی (۱۳۹۵)
ایران	تهدیدات سیاسی رژیم صهیونیستی مؤثر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران	۵ سال	دلفی (۱۳۹۹)
ایران	شکل‌گیری بحران‌های منطقه‌ای در تثبیت حاکمیت رژیم صهیونیستی	۱۰ سال	دلفی (۱۳۸۸)

نقاط اشتراک این پژوهش با پیشینه

پیشینه شماره ۱: محقق روش پژوهش را توصیفی، رویکرد پژوهش را آمیخته و نوع پژوهش را کاربردی در نظر گرفته که با پژوهش فعلی اشتراک دارند.

پیشینه شماره ۲: محقق روش پژوهش را توصیفی، رویکرد پژوهش را آمیخته و نوع پژوهش را کاربردی در نظر گرفته است که با پژوهش فعلی اشتراک دارد. همچنین هر دو پژوهش از لحاظ بُعد مکانی دارای اشتراک هستند و در اهداف هر دو پژوهش به حوزه امنیت نظامی پرداخته شده است.

پیشینه شماره ۳: محقق روش پژوهش را توصیفی، رویکرد پژوهش را آمیخته و نوع پژوهش را کاربردی در نظر گرفته است که با پژوهش فعلی اشتراک دارد. همچنین هر دو پژوهش از لحاظ بُعد مکانی دارای اشتراک هستند.

پیشینه شماره ۴: محقق روش پژوهش را توصیفی، رویکرد پژوهش را آمیخته و نوع پژوهش را کاربردی در نظر گرفته که با پژوهش فعلی اشتراک دارند.

پیشینه شماره ۵: روش پژوهش توصیفی، رویکرد پژوهش آمیخته و نوع پژوهش کاربردی است که با پژوهش فعلی اشتراک دارد.

نقاط افتراق این پژوهش با پیشینه

پیشینه شماره ۱: پیشینه شماره ۱ از لحاظ بُعد مکانی به کشور بحرین پرداخته است که با حوزه مکانی این پژوهش متفاوت است.

پیشینه شماره ۲: پیشینه شماره ۲ از لحاظ بُعد مکانی به منطقه قفقاز اشاره دارد و این در حالی است که بُعد مکانی این پژوهش، شامل تمامی کشورهای حاشیه دریای خزر است.

پیشینه شماره ۳: پیشینه شماره ۳ از لحاظ بُعد مکانی به کشور آذربایجان اشاره دارد و این در حالی است که بُعد مکانی این پژوهش، شامل تمامی کشورهای حاشیه دریای خزر است.

پیشینه شماره ۴: در پیشینه شماره ۴ از لحاظ بُعد مکانی به منطقه خاصی اشاره ندارد و این در حالی است که بُعد مکانی این پژوهش، شامل کشورهای حاشیه دریای خزر است.

پیشینه شماره ۵: هدف پیشینه شماره ۵، بررسی تأثیر شکل‌گیری بحران‌های منطقه‌ای در حاکمیت رژیم صهیونیستی است و با هدف این پژوهش متفاوت است.

نوآوری این پژوهش

تاکنون تحقیقات زیادی درخصوص تهدیدات رژیم صهیونیستی با بهره گیری از تعامل و همکاری با برخی کشورهای همسایه و احزاب و گروهک های مستقر در این کشورها انجام شده است، لیکن بررسی تأثیر عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران کمتر مورد توجه پژوهش گران قرار گرفته است و این پژوهش از لحاظ موضوع و هدف، دارای نوآوری است.

روش شناسی پژوهش

از آنجا که پژوهش حاضر در پی بررسی عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای حاشیه دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران می باشد، بنابراین از نوع کاربردی بوده و روش آن توصیفی و رویکرد به کار رفته در آن آمیخته (کیفی/ کمی) است و جمع آوری داده ها به روش های میدانی (مصاحبه و پرسش نامه) و کتابخانه ای (اسناد، کتب و نشریات علمی و سایت های اینترنتی) انجام شده است. در این پژوهش پس از جمع آوری اطلاعات، طبقه بندی و ارزیابی داده ها به دست آمده از اسناد و مدارک و مصاحبه با نخبگان، اطلاعات مورد تجزیه و تحلیل توصیفی با رویکرد تحلیل کیفی قرار گرفت؛ به این صورت که قبل از تجزیه تحلیل، کار دسته بندی، گروه بندی و طبقه بندی اطلاعات در سه سطح انجام شده و با پالایش داده ها، اطلاعات زائد، مضاعف، اشتباه، مشکوک و نامربوط حذف گردیده و سپس با تمرکز و تنظیم و تبدیل داده ها، تلخیص داده ها انجام شد و در نهایت مجموعه داده ها به صورت منظم با عناوین اهم ظاهر گردید.

جامعه آماری بخش کمی این پژوهش، شامل مدیران و کارشناسان اطلاعاتی، حفاظت اطلاعاتی، علوم سیاسی و ژئوپلیتیکی، سفیران و وابستگان نظامی مأمور به کشورهای حوزه دریای خزر و دارای حداقل مدرک کارشناسی ارشد و سابقه پژوهشی و مأموریتی بالای ۵ سال در حوزه رژیم صهیونیستی و کشورهای حوزه دریای خزر بودند که نهایتاً پرسشنامه ۲۸ سؤالی، به صورت تمام شمار میان ۶۰ نفر توزیع گردید.

نمونه‌گیری برای انتخاب خبرگان با رویکرد هدفمند قضاوتی تا سرحد اشباع نظری داده‌ها انجام و تعداد ۱۱ نفر از فرماندهان و اساتید دانشگاهی مرتبط با حوزه اطلاعات و علوم سیاسی و روابط بین‌الملل در فرایند مصاحبه شرکت داده شدند که شامل ۶ نفر از فرماندهان حوزه اطلاعاتی و امنیتی و ۵ نفر از اساتید دانشگاهی حوزه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل هستند.

جدول ۲- جدول توزیع مصاحبه

ردیف	عنوان	تعداد
۱	فرماندهان حوزه اطلاعاتی و امنیتی	۶ نفر
۲	اساتید دانشگاهی حوزه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل	۵ نفر
	مجموع	۱۱ نفر

به‌منظور تأیید روایی اسناد و مدارک و با توجه به اهمیت موضوع این پژوهش، از منابع و اسناد بالادستی مدون و قابل استناد استفاده شده است همچنین در زمینه روایی مصاحبه، سؤالاتی تنظیم و قبل از مصاحبه به رؤیت خبرگان رسید و درنهایت مصاحبه با صاحب‌نظران خبره در زمینه پژوهش صورت پذیرفت. به‌منظور پایایی اسناد و مدارک، محقق صرفاً از اسناد و مدارک و مطالبی استفاده نمود که توسط منابع و مراجع دیگری نیز مورد تأیید واقع شده باشد. برای بالا بردن پایایی مصاحبه نیز سؤالات به گونه‌ای دیگر و در زمان‌های مختلف مطرح و همچنین از چندین مصاحبه‌گر استفاده شد.

سؤالات پژوهش

- ۱- عادی‌سازی روابط سیاسی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر چگونه بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران تأثیر دارد؟
- ۲- عادی‌سازی روابط نظامی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر چگونه بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران تأثیر دارد؟
- ۳- عادی‌سازی روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر چگونه بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران تأثیر دارد؟

یافته‌های پژوهش

۱- یافته‌های بخش کیفی

در این پژوهش، پس از مطالعه و جمع‌آوری اسناد و مدارک مرتبط با موضوع پژوهش، با ۱۱ نفر از نخبگان و صاحب‌نظران حوزه اطلاعاتی، حفاظت اطلاعاتی، علوم سیاسی و ژئوپلیتیکی مصاحبه تخصصی انجام شد و پس از تجزیه و تحلیل کیفی داده‌های بدست آمده از اسناد و مدارک و متن مصاحبه‌ها، نتایج زیر به تفکیک سه هدف عمده پژوهش حاصل گردید:

الف) عوامل مؤثر عادی‌سازی **روابط سیاسی** رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی ج.ا. ایران عبارت‌اند از:

✓ توسعه مناسبات رژیم صهیونیستی براساس راهبرد و اتحاد پیرامونی بن‌گوریون و استفاده رژیم صهیونیستی از فرصت مناسب فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ برای به‌رسمیت شناختن استقلال کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز و ایجاد ارتباط با کشورهای سکولار و القاء نداشتن مشکل با کشورهای جهان اسلام؛

✓ تلاش رژیم صهیونیستی جهت برقراری روابط دیپلماتیک با همسایگان ج.ا. ایران به‌عنوان پایگاهی جهت ساماندهی اقدامات اطلاعاتی و امنیتی علیه نظام و با هدف محاصره امنیتی و اقتصادی ایران و تغییر موازنه قدرت به نفع آن رژیم و بروز تهدیدات نظامی، امنیتی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی برای ج.ا. ایران؛

✓ تلاش رژیم صهیونیستی (به‌دلیل ناپایداری ناشی از فقدان مشروعیت) برای کسب ثبات و پایداری از طریق نفوذ به منطقه مهم ژئوپلیتیک قفقاز با هدف ارتقاء بازدارندگی درمقابل ج.ا. ایران؛

✓ تلاش رژیم صهیونیستی برای کسب مشروعیت قبل از توافقات سیاسی و سپس نهادینه نمودن نوعی ائتلاف‌سازی امنیت‌زا از طریق روابط دو یا چند جانبه و نهایتاً نفوذ در کشورهای منطقه خزر و وابسته نمودن آنها به خود؛

✓ اهمیت راهبردی کشورهای ساحلی خزر برای رژیم صهیونیستی به‌دلیل ژئوپلیتیکی و برخورداری از ذخایر انرژی و واقع شدن در مسیر عبور خطوط و کریدورهای انرژی و

همسایگی با ج.ا.ایران؛

- ✓ تلاش رژیم صهیونیستی برای انزوای ج.ا.ایران، تخریب و تضعیف روابط دوستانه و کاهش همکاری‌های اقتصادی، سیاسی و دفاعی ایران با کشورهای حوزه دریای خزر؛
- ✓ گسترش حضور رژیم صهیونیستی در منطقه پیرامونی ایران و دامن زدن به مباحثی همچون گسترش اختلافات منطقه‌ای و مرزی، تشدید مسائل امنیتی، گستراندن تورهای جاسوسی برای مخالفان نظام، گسترش و ترغیب شعارهای تجزیه‌طلبانه، افزایش نگرش‌های لائیک و یا ترویج مباحث تبشیری و تزلزل در اسلام‌گرایی مردمان کشورهای منطقه و نهایتاً دورشدن این کشورها از گستره همسایگان و هم‌پیمانان منطقه‌ای ج.ا.ایران؛
- ✓ تقویت بیش از پیش ائتلاف و نزدیکی رژیم صهیونیستی با آمریکا در برابر امواج اسلام سیاسی و نهضت مقاومت و دریافت حمایت‌های آمریکا (در حوزه‌های نظامی، اطلاعاتی، آموزشی، اقتصادی و امنیتی) و محسوب شدن آمریکا و رژیم صهیونیستی به‌عنوان بازیگران فرامنطقه‌ای (که باعث انزوا و کاهش نقش‌آفرینی ایران در طرح‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و تنزل جایگاه ژئوپلیتیک ایران و افزایش احتمال درگیری‌های نظامی در منطقه می‌شود)؛
- ✓ نقش مهم ترکیه (با توجه به تمرکز بر گسترش پان‌ترکیسم و احیای امپراتوری عثمانی و نیاز به روابط با رژیم صهیونیستی برای جلوگیری از اتحاد جهان اسلام و پذیرش مشروعیت رژیم صهیونیستی در قفقاز) و روسیه (با توجه به اصالت روس تبار اکثریت ساکنین رژیم صهیونیستی در فلسطین اشغالی) به‌عنوان بازیگران مهم منطقه‌ای؛

ب) عوامل مؤثر عادی‌سازی **روابط نظامی** رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی ج.ا.ایران عبارت‌اند از:

- ✓ تلاش سه کشور ساحلی دریای خزر (قزاقستان، ترکمنستان و آذربایجان) برای جبران ضعف نظامی خود در برابر روسیه و ج.ا.ایران از طریق ائتلاف‌سازی نظامی، ارتقاء قدرت نظامی، موازنه قوا و راهبرد انشقاق و توازن و ایجاد ذهنیت حل اختلافات مرزی میان کشورهای ساحلی دریای خزر از طریق حضور نظامی و امنیتی با برگزاری رزمایش‌ها و خریدهای نظامی و افزایش ضریب نظامی‌گری در حوزه دریای خزر؛
- ✓ افزایش عمق راهبردی رژیم صهیونیستی و حضور نظامی در منطقه دریای خزر و

تشدید روند نظامی گری در بین کشورهای منطقه دریای خزر و شکل دهی ساختارهای امنیت منطقه ای بدون مشارکت ایران و کاهش قدرت مانور کشورمان و بالابردن هزینه های دفاعی و به بن بست رساندن طرح های امنیتی موردنظر ج.ا. ایران و انزوای بیشتر آن در منطقه؛

✓ افزایش فروش سلاح و تجهیزات به کشورهای منطقه و وابسته نمودن آنها به رژیم صهیونیستی در زمینه تأمین تجهیزات و تسلیحات و حضور کارشناسان نظامی و امنیتی رژیم صهیونیستی در کشورهای این منطقه (به ویژه آذربایجان و ترکمنستان) و استفاده احتمالی رژیم صهیونیستی از پایگاه های نظامی کشورهای ساحلی جهت انجام عملیات های امنیتی، خرابکارانه، جاسوسی، ترور و یا اقدام نظامی؛

✓ تغییر نگاه کشورهای حوزه دریای خزر از اقتصادی به نظامی - امنیتی در اثر حضور نظامی و امنیتی رژیم صهیونیستی و پیمان ها و ائتلاف ها و رزمایش های نظامی با آن رژیم و افزایش هزینه های نظامی کشورهای دیگر مانند ایران؛

✓ امکان استفاده رژیم صهیونیستی از ظرفیت دفاتر وابستگی نظامی در کشورهای پیرامونی ج.ا. ایران در جهت اعمال اشراف اطلاعاتی بر فعالیت های نظامی کشور و شناسایی دقیق اهداف و نقاط قوت و ضعف یگان های اثرگذار از جمله واحدهای موشکی و پدافندی؛

✓ برهم خوردن توازن قدرت نظامی کشورهای ساحلی در قیاس با ج.ا. ایران و ایجاد زمینه تضعیف و تزلزل امنیت نظامی و ایجاد چالش های امنیتی و نظامی با تحمیل هزینه های گزاف برای بودجه دفاعی ج.ا. ایران در صورت توسعه همکاری ها و تأمین تجهیزات و تسلیحات مورد نیاز این کشورها از سوی رژیم صهیونیستی؛

ج) عوامل مؤثر عادی سازی روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی ج.ا. ایران عبارت اند از:

✓ مبارزه با افراط گرایی مذهبی به عنوان اولویت اول همکاری های سیاسی - امنیتی روسیه و رژیم صهیونیستی و آموزش مخفیانه نیروهای ضد ترور روسیه توسط رژیم صهیونیستی و برگزاری مانور مشترک مبارزه با تروریسم و ادعای مقامات دو طرف مبنی بر وجود تهدیدهای مشترکی از سوی تروریست های تندروی اسلامی؛

✓ تأثیر امضای پیمان‌نامه‌های امنیتی میان رژیم صهیونیستی و کشورهای ساحلی خزر در تبادل اطلاعات، فناوری‌های نظامی و آموزش‌های نظامی و تقویت توانایی نظامی کشورهای ساحلی دریای خزر و ایجاد یک ائتلاف نظامی مؤثر بین رژیم صهیونیستی و این کشورها علیه ایران و احتمال بروز تنش با کشورهای حاشیه خزر؛

✓ وجود همکاری‌های اطلاعاتی و امنیتی میان جمهوری آذربایجان و رژیم صهیونیستی و اجرای عملیات‌های بسیار دقیق علیه ایران از خاک آن کشور از جمله ترور دانشمندان هسته‌ای و محدود بودن و پنهان بودن همکاری‌های امنیتی- نظامی ترکمنستان با رژیم صهیونیستی؛

✓ گسترش کانون‌های بحران و کانون‌های فکری و تشکیلاتی براندازی در مناطق پیرامونی ج.ا.ایران و کمک به استقرار منافقین و گروهک‌های معاند در کشورهای ساحلی دریای خزر و ایجاد زمینه برای فعالیت آن‌ها و اعزام عوامل تروریستی ضدایرانی (نظیر پژاک و منافقین)

✓ ایجاد پایگاه اطلاعاتی و اطلاعات سیگنالی (سیگنت، الینت و کامینت) رژیم صهیونیستی در نوار مرزی جمهوری آذربایجان و ج.ا.ایران و حضور افسران اطلاعاتی و مستشار انتظامی رژیم صهیونیستی در مراکز رصد الکترونیکی آذربایجان و فعالیت افسران اطلاعاتی رژیم صهیونیستی در پایگاه‌های اطلاعاتی ثابت و رسمی در ترکمنستان علیه امنیت نظامی ج.ا.ایران و احتمال پوشش تمامی ارتباطات رادیویی نظامی و تشعشعات راداری نیمه شمال ایران، مکان‌یابی سایت‌های راداری و موشکی، نقطه‌زنی محل‌های استقرار سامانه‌های راداری، پدافندی، موشکی، فایر کنترل اخطار اولیه، شناسایی عوامل و منابع اطلاعاتی وابسته به ایران و ایجاد اختلال در سامانه‌های ارتباطی و راداری و کنترلی وسایل پرنده در شرایط بحران و سامانه‌های سنجش از دور

۲- یافته‌های بخش کمی

در این بخش تلاش گردیده متغیرهای مطرح با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده از پرسشنامه براساس جداول و نمودارهایی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. بدین منظور پرسشنامه‌ای

مبتنی بر ۲۸ سؤال به شرح زیر تنظیم گردیده است:

-تعداد ۳ سؤال برای احصاء مشخصات جامعه نمونه جهت کسب اطلاعات لازم از افراد

پاسخ‌دهنده به پرسش‌نامه

-تعداد ۲۵ سؤال مربوط به اهداف پژوهش (تعداد ۷ سؤال درخصوص هدف یکم پژوهش،

تعداد ۱۰ سؤال درخصوص هدف دوم پژوهش، تعداد ۸ سؤال درخصوص هدف سوم پژوهش)

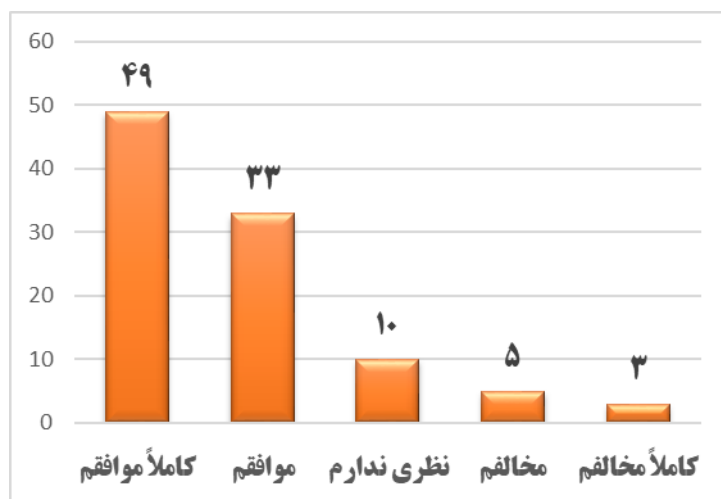
با توزیع پرسشنامه ۲۸ سؤالی در میان جامعه هدف ۶۰ نفری، نتایج زیر حاصل گردید:

الف- درخصوص هدف اول پژوهش، تعداد ۷ سؤال طراحی گردید که خلاصه نحوه پاسخ‌دهی

به سؤالات و موافقت کلی با شاخصه‌های ۷ گانه به شرح زیر است.

جدول ۳- نحوه پاسخ‌ها به پرسش‌های سؤال یکم فرعی (روابط سیاسی)

مؤلفه	شماره	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
تبیین عادی‌سازی روابط سیاسی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران	۱	۳	۳	۹	۲۴	۲۱
	۲	۴	۷	۱۰	۲۱	۱۸
	۳	۰	۰	۶	۲۱	۳۳
	۴	۰	۰	۰	۱۸	۴۲
	۵	۰	۳	۶	۲۴	۲۷
	۶	۰	۰	۰	۱۲	۴۸
	۷	۶	۹	۱۱	۱۸	۱۶
مجموع (تعداد)	۱۳	۲۲	۴۲	۱۳۸	۲۰۵	
مجموع (درصد)	۳٪	۵٪	۱۰٪	۳۳٪	۴۹٪	

نمودار ۱- توزیع فراوانی پاسخ‌های سؤال یکم فرعی (روابط سیاسی) (درصد)

جدول ۴- آمار توصیفی در شاخص‌های سؤال اول فرعی (روابط سیاسی)

رتبه	فراوانی f_i	درصد فراوانی f_{pi}	وزن اهمیت x_i	فراوانی وزنی $f_i x_i$	انحراف از میانگین $(x_i - \mu)$	مجذور انحراف از میانگین $(x_i - \mu)^2$	واریانس $f_i (x_i - \mu)^2$
خیلی زیاد	۲۹,۳	۴۸,۸	۵	۱۴۶,۴۳	۰,۸۰۹	۰,۶۵۵	۱۹,۱۹۲
زیاد	۱۹,۷	۳۲,۹	۴	۷۸,۸۶	-۰,۱۹۱	۰,۰۳۶	۰,۷۱۵
متوسط	۶	۱۰	۳	۱۸	-۱,۱۹۱	۱,۴۱۷	۸,۵۰۳
کم	۳,۱	۵,۲	۲	۶,۲۹	-۲,۱۹۱	۴,۷۹۸	۱۵,۰۸۰
خیلی کم	۱,۹	۳,۱	۱	۱,۸۶	-۳,۱۹۱	۱۰,۱۷۹	۱۸,۹۰۴
جمع	۶۰	٪۱۰۰	-	۲۵۱,۴۲۹	---	---	۶۲,۳۹۵

توصیف

با توجه به جدول و نمودار بالا، نتایج حاصله مبین آن است که از تعداد ۶۰ نفر جامعه نمونه، حدود ۴۹ درصد گزینه خیلی زیاد، ۳۳ درصد گزینه زیاد، ۱۰ درصد گزینه متوسط، ۵ درصد گزینه کم و حدود ۳ درصد گزینه خیلی کم را انتخاب نموده‌اند؛ بنابراین نتایج حاصله بیانگر این

واقعیت است که ۸۲٪ افراد جامعه نمونه (اکثریت نسبی) معتقدند که رابطه معناداری میان شاخص های عادی سازی روابط سیاسی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد.

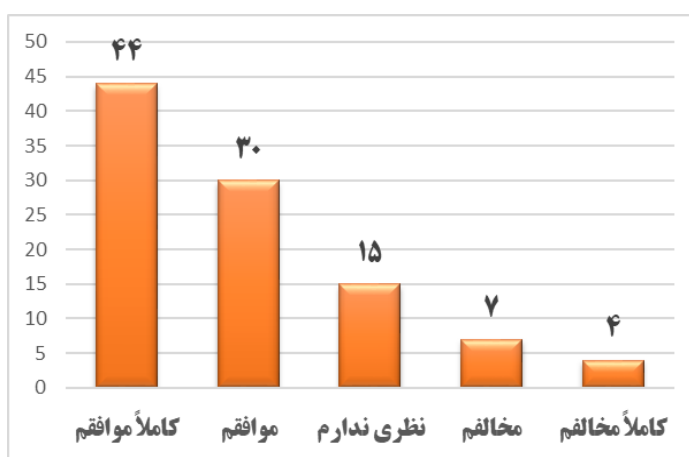
جدول ۵- اولویت بندی شاخص های سؤال اول فرعی (روابط سیاسی)

شماره اولویت	شاخص ها	مجموع فراوانی وزنی	شماره سؤال
۱	افزایش حضور رژیم صهیونیستی در منطقه به عنوان بازیگر فرمانطقه ای و برقراری پیوندهای سیاسی، اقتصادی و همکاری های دفاعی- نظامی و اطلاعاتی با کشورهای حاشیه دریای خزر	۲۸۸	۶
۲	ورود رژیم صهیونیستی به منطقه دریای خزر از مسیرهای مردم پسند و دارای وجهه اجتماعی و رفاهی (نظیر کشاورزی و ایجاد مزارع نمونه، کمک های پزشکی، فناوری اطلاعات، انرژی های سبز و ...) و در ادامه ورود به فاز امنیتی، اطلاعاتی و دفاعی	۲۸۲	۴
۳	تخریب و تضعیف روابط دوستانه ایران با کشورهای حوزه دریای خزر و بدبین کردن مسئولان این کشورها نسبت به ایران به عنوان یک تهدید منطقه و انزوای ایران با استفاده همه جانبه از رسانه و اعمال دیپلماسی عمومی	۲۶۷	۳
۴	افزایش حضور نظامی ناتو (آمریکا، انگلیس، فرانسه) در کشورهای ساحلی خزر (خصوصاً پس از جنگ های اخیر آذربایجان و ارمنستان و به ویژه جنگ روسیه و اوکراین)	۲۵۵	۵
۵	افتتاح سفارت جمهوری آذربایجان در تل آویو پس از ۳۰ سال از استقلال این کشور (در سال ۱۴۰۲)	۲۳۷	۱
۶	دایر شدن سفارت رژیم صهیونیستی در ترکمنستان	۲۲۲	۲
۷	نقش روسیه به عنوان مهمترین بازیگر منطقه ای و عدم توفیق کامل ائتلاف نظامی کشورهای حاشیه دریای خزر با رژیم صهیونیستی با وجود حساسیت های ویژه روسیه	۲۰۹	۷

ب- درخصوص هدف دوم پژوهش، تعداد ۱۰ سؤال طراحی گردید که خلاصه نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات و موافقت کلی با شاخصه‌های ۱۰ گانه به شرح زیر است.

جدول ۶- نحوه پاسخ‌ها به پرسش‌های سؤال دوم فرعی (روابط نظامی)

مؤلفه	شماره	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
تبیین عادی‌سازی روابط نظامی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران	۱	۵	۸	۱۴	۱۸	۱۵
	۲	۰	۰	۰	۱۵	۴۵
	۳	۵	۷	۱۶	۲۰	۱۲
	۴	۰	۰	۰	۲۱	۳۹
	۵	۰	۰	۶	۱۸	۳۶
	۶	۴	۸	۱۲	۲۰	۱۶
	۷	۴	۷	۱۰	۲۱	۱۸
	۸	۴	۶	۸	۱۲	۳۰
	۹	۳	۶	۱۲	۱۸	۲۱
	۱۰	۰	۳	۹	۱۵	۳۳
مجموع (تعداد)		۲۵	۴۵	۸۷	۱۷۸	۲۶۵
مجموع (درصد)		۴٪	۷٪	۱۵٪	۳۰٪	۴۴٪

نمودار ۲- نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌های سؤال دوم فرعی (روابط نظامی)

توصیف

با توجه به جدول و نمودار بالا، از تعداد ۶۰ نفر پرسش شوندگان (جامعه نمونه) حدود ۴۴ درصد گزینه خیلی زیاد، ۳۰ درصد گزینه زیاد، ۱۵ درصد گزینه متوسط، ۷ درصد گزینه کم و حدود ۴ درصد گزینه خیلی کم را انتخاب نموده اند؛ بنابراین نتایج حاصله بیانگر این واقعیت است که ۷۴٪ افراد جامعه نمونه (اکثریت نسبی) معتقدند که رابطه معناداری میان شاخص های عادی سازی روابط نظامی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و امنیت نظامی ج.ا. ایران وجود دارد.

جدول ۷- آمار توصیفی در شاخص های سؤال دوم فرعی (روابط نظامی)

رتبه	فراوانی f_i	درصد فراوانی f_{pi}	وزن اهمیت x_i	فراوانی وزنی $f_i x_i$	انحراف از میانگین $(x_i - \mu)$	مجدور انحراف از میانگین $(x_i - \mu)^2$	واریانس $f_i (x_i - \mu)^2$
خیلی زیاد	۲۶,۵	۴۴,۱۷	۵	۱۳۲,۵	۰,۹۷۸	۰,۹۵۷	۲۵,۳۶۴
زیاد	۱۷,۸	۲۹,۶۷	۴	۷۱,۲	-۰,۰۲۲	۰,۰۰۰۵	۰,۰۰۸
متوسط	۸,۷	۱۴,۵	۳	۲۶,۱	-۱,۰۲۲	۱,۰۴۴	۹,۰۸۱
کم	۴,۵	۷,۵	۲	۹	-۲,۰۲۲	۴,۰۸۷	۱۸,۳۹۲
خیلی کم	۲,۵	۴,۱۶	۱	۲,۵	-۳,۰۲۲	۹,۱۳۰	۲۲,۸۲۶
جمع	۶۰	۱۰۰٪	-	۲۴۱,۳	---	---	۷۵,۶۷۲

جدول ۸- اولویت بندی شاخص های سؤال دوم فرعی (روابط نظامی)

شماره اولویت	شاخص ها	مجموع فراوانی وزنی	شماره سؤال
۱	ائتلاف آذربایجان و تاحدی ترکمنستان با رژیم صهیونیستی در برابر ایران	۲۸۵	۲
۲	حضور ده ها مستشار نظامی رژیم صهیونیستی در مراکز رصد الکترونیکی و امنیتی آذربایجان	۲۷۹	۴
۳	حضور کارشناسان نظامی و امنیتی رژیم صهیونیستی در کشورهای این	۲۷۰	۵

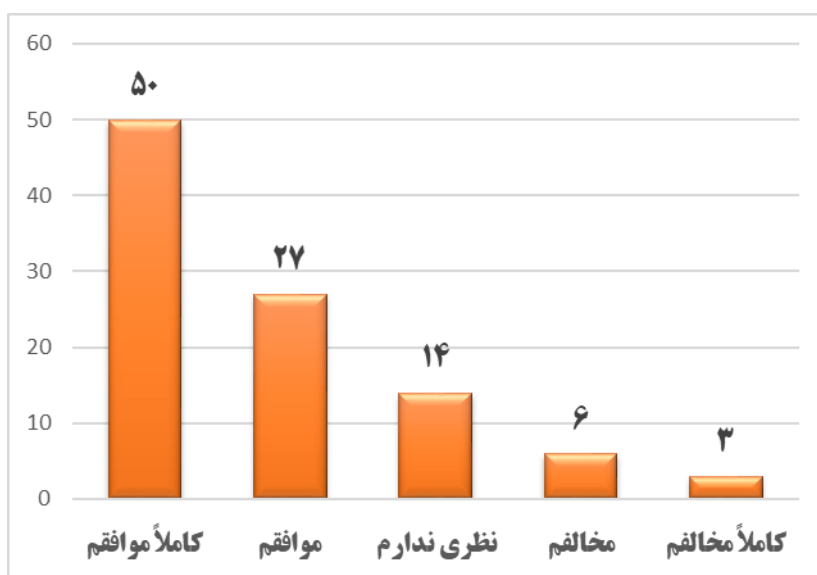
شماره اولویت	شماره	شاخص‌ها	مجموع فراوانی وزنی	شماره سؤال
		منطقه به‌ویژه آذربایجان و ترکمنستان در قالب همکاری نظامی آموزشی و با هدف جاسوسی، رصد و مشاهده تحولات و تحرکات داخلی ایران و تأسیس و تکمیل پایگاه‌های نظامی و بهره‌گیری از فضای هوایی این کشورها جهت اقدامات پهنادی علیه ایران		
۴		وابسته نمودن کشورهای منطقه به رژیم صهیونیستی در زمینه تأمین تجهیزات و تسلیحات (مانند سامانه‌های رادار، موشکی، هواپیماهای بدون سرنشین و جنگال)	۲۵۸	۱۰
۵		قرارداد چند میلیارد دلاری صادرات تجهیزات نظامی رژیم صهیونیستی به آذربایجان	۲۳۸	۸
۶		قرارداد تسلیحاتی و جنگ‌افزاری رژیم صهیونیستی و ترکمنستان	۲۲۸	۹
۷		برگزاری رزمایش‌های مرکب با حضور نیروهای رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه خزر با هدف توسعه فروش تجهیزات نظامی به این کشورها و نیز ایجاد توازن قدرت در مقابل جمهوری اسلامی ایران	۲۲۲	۷
۸		برگزاری تمرینات و رزمایش‌های مرکب دریایی و گشت‌های مشترک دریایی با هدف ارتقاء هماهنگی و همکاری‌های عملیاتی بین نیروهای رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه خزر	۲۱۶	۶
۹		ائتلاف میان سه کشور قزاقستان، ترکمنستان و آذربایجان در برابر روسیه و ایران	۲۱۰	۱
۱۰		طردشدن جمهوری اسلامی ایران از کریدورهای انتقال انرژی	۲۰۷	۳

ج- درخصوص هدف سوم پژوهش، تعداد ۸ سؤال طراحی گردید که خلاصه نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات و موافقت کلی با شاخصه‌های ۸ گانه به شرح زیر است.

جدول ۹- نحوه پاسخ‌ها به پرسش‌های سؤال سوم فرعی (روابط امنیتی)

مؤلفه	شماره	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
تبیین عادی‌سازی	۱	۲	۴	۹	۲۱	۲۴
روابط امنیتی رژیم	۲	۴	۶	۱۲	۱۸	۲۰

۱۵	۲۰	۱۲	۸	۵	۳	صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و چگونگی تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران
۵۱	۹	۰	۰	۰	۴	
۳۶	۱۵	۹	۰	۰	۵	
۴۸	۱۲	۰	۰	۰	۶	
۳۰	۱۸	۸	۴	۰	۷	
۱۴	۱۸	۱۵	۷	۶	۸	
۲۳۸	۱۳۱	۶۵	۲۹	۱۷	مجموع (تعداد)	
%۵۰	%۲۷	%۱۴	%۶	%۳	مجموع (درصد)	

نمودار ۳- نمودار توزیع فراوانی پاسخ‌های سؤال سوم فرعی (روابط امنیتی)

توصیف

با توجه به جدول و نمودار بالا، نتایج حاصله مبین این مطلب است که از تعداد ۶۰ نفر پرسش‌شوندگان (جامعه نمونه) حدود ۵۰ درصد گزینه خیلی زیاد، ۲۷ درصد گزینه زیاد، ۱۴ درصد گزینه متوسط، ۶ درصد گزینه کم و حدود ۳ درصد گزینه خیلی کم را انتخاب نموده‌اند؛ بنابراین نتایج حاصله بیانگر این واقعیت است که ۸۰٪ افراد جامعه نمونه (اکثریت نسبی) معتقدند

که رابطه معناداری میان شاخص‌های عادی‌سازی روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد.

جدول ۱۰- آمار توصیفی در شاخص‌های سؤال سوم فرعی (روابط امنیتی)

رتبه	فراوانی f_i	درصد فراوانی f_{pi}	وزن اهمیت x_i	فراوانی وزنی $f_i x_i$	انحراف از میانگین $(x_i - \mu)$	مجذور انحراف از میانگین $(x_i - \mu)^2$	واریانس $f_i (x_i - \mu)^2$
خیلی زیاد	۲۹,۷۵	۴۹,۵۸	۵	۱۴۸,۷۵	۰,۸۶۷	۰,۷۵۱	۲۲,۳۴۶
زیاد	۱۶,۳۸	۲۷,۲۹	۴	۶۵,۵	-۰,۱۳۳	۰,۰۱۸	۰,۲۹۱
متوسط	۸,۱۲	۱۳,۵۴	۳	۲۴,۳۷۵	-۱,۱۳۳	۱,۲۸۴	۱۰,۴۳۶
کم	۳,۶۳	۶,۰۴	۲	۷,۲۵	-۲,۱۳۳	۴,۵۵۱	۱۶,۴۹۸
خیلی کم	۲,۱۲	۳,۵۴	۱	۲,۱۲۵	-۳,۱۳۳	۹,۸۱۸	۲۰,۸۶۳
جمع	۶۰	۱۰۰٪	-	۲۴۸	---	---	۷۰,۴۳۳

جدول ۱۱- اولویت‌بندی شاخص‌های سؤال سوم فرعی (روابط امنیتی)

شماره اولویت	شاخص‌ها	مجموع فراوانی وزنی	شماره سؤال
۱	ایجاد پایگاه اطلاعاتی و سیگنالی رژیم صهیونیستی در نوار مرزی آذربایجان و ج.ا.ایران به بهانه حفاظت از مرزها یا مبارزه با تروریسم و بهره‌برداری از آن‌ها در راستای جاسوسی از ایران	۲۹۱	۴
۲	استقرار و فعالیت نیروهای اطلاعاتی رژیم صهیونیستی در قالب جمع‌آوری اطلاعات سیگنالی و عملیات پنهان در پوشش‌های مختلف	۲۸۸	۶
۳	انجام عملیات‌های امنیتی، خرابکارانه و جاسوسی با بهره‌گیری رژیم صهیونیستی از کشورهای منطقه دریای خزر	۲۶۷	۵
۴	دسترسی رژیم صهیونیستی به منابع اطلاعاتی کشورهای حوزه دریای خزر در خصوص تحرکات نظامی، آزمایش‌های موشکی و دیگر فعالیت‌های راهبردی جمهوری اسلامی ایران و ارتقاء توان اطلاعاتی و اشراف اطلاعاتی در منطقه	۲۵۴	۷
۵	انعقاد پیمان امنیتی و نظامی میان رژیم و جمهوری آذربایجان	۲۴۱	۱

شماره اولویت	شاخص ها	مجموع فراوانی وزنی	شماره سؤال
۶	انعقاد پیمان امنیتی و نظامی میان رژیم و جمهوری ترکمنستان	۲۲۴	۲
۷	انعقاد پیمان امنیتی و نظامی میان رژیم و جمهوری قزاقستان	۲۱۲	۳
۸	کمک به استقرار منافقین و گروهک های معاند در کشورهای ساحلی دریای خزر و ایجاد زمینه فعالیت برای آنها	۲۰۷	۸

نتیجه گیری و پیشنهادها

هدف کلی این پژوهش، تبیین عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر و تأثیر آن بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران است.

توسعه مناسبات رژیم صهیونیستی براساس راهبرد و اتحاد پیرامونی بن گوریون، تلاش رژیم صهیونیستی جهت برقراری روابط سیاسی با همسایگان ج.ا.ایران به عنوان پایگاهی جهت ساماندهی اقدامات اطلاعاتی و امنیتی علیه نظام و با هدف محاصره امنیتی و اقتصادی ایران و تغییر موازنه قدرت به نفع آن رژیم و بروز تهدیدات نظامی، امنیتی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی برای ج.ا.ایران، تلاش رژیم صهیونیستی (به دلیل فقدان مشروعیت) برای کسب ثبات و پایداری از طریق نفوذ به منطقه مهم ژئوپلیتیک قفقاز با هدف ارتقاء بازدارندگی در مقابل ج.ا.ایران، اهمیت راهبردی کشورهای ساحلی خزر برای رژیم صهیونیستی به دلیل ژئوپلیتیکی و برخورداری از ذخایر انرژی و واقع شدن در مسیر کریدورهای انرژی و همسایگی با ج.ا.ایران، گسترش حضور رژیم صهیونیستی در منطقه پیرامونی ایران و دامن زدن به مباحثی همچون گسترش اختلافات منطقه ای و مرزی، تشدید مسائل امنیتی، گستراندن تورهای جاسوسی برای مخالفان نظام، گسترش و ترغیب شعارهای تجزیه طلبانه، افزایش نگرش های لائیک و یا ترویج مباحث تبشیری و تزلزل در اسلام گرایی مردمان کشورهای منطقه و نهایتاً دور شدن این کشورها از گستره همسایگان و هم پیمانان منطقه ای ج.ا.ایران، تقویت بیش از پیش ائتلاف و نزدیکی رژیم صهیونیستی با آمریکا در برابر امواج اسلام سیاسی و نهضت مقاومت و دریافت حمایت های آمریکا و محسوب شدن آمریکا و رژیم صهیونیستی به عنوان بازیگران فرامنطقه ای، نقش مهم ترکیه و

روسیه به عنوان بازیگران مهم منطقه‌ای، تلاش سه کشور ساحلی دریای خزر (قزاقستان، ترکمنستان و آذربایجان) برای جبران ضعف نظامی خود در برابر روسیه و ج.ا.ایران از طریق ائتلاف‌سازی نظامی، ارتقاء قدرت نظامی، موازنه قوا و راهبرد انشقاق و توازن، افزایش عمق راهبردی رژیم صهیونیستی و حضور نظامی در منطقه دریای خزر و تشدید روند نظامی‌گری در بین کشورهای منطقه دریای خزر و حضور کارشناسان نظامی و امنیتی رژیم در کشورهای این منطقه، افزایش فروش سلاح و تجهیزات به کشورهای منطقه و وابسته‌نمودن آنها به رژیم صهیونیستی در زمینه تأمین تجهیزات و تسلیحات، وجود همکاری اطلاعاتی و امنیتی میان جمهوری آذربایجان و رژیم صهیونیستی و اجرای عملیات‌های بسیار دقیق علیه ایران از خاک آن کشور از جمله ترور دانشمندان هسته‌ای و محدود بودن و پنهان بودن همکاری‌های امنیتی - نظامی ترکمنستان با رژیم صهیونیستی، ایجاد پایگاه اطلاعاتی و اطلاعات سیگنالی (سیگنت، الینت و کامینت) رژیم صهیونیستی در نوار مرزی جمهوری آذربایجان و ج.ا.ایران و حضور افسران اطلاعاتی و مستشار انظامی رژیم صهیونیستی در مراکز رصد الکترونیکی آذربایجان و فعالیت افسران اطلاعاتی رژیم صهیونیستی در پایگاه‌های اطلاعاتی ثابت و رسمی در ترکمنستان علیه امنیت نظامی ج.ا.ایران و احتمال پوشش تمامی ارتباطات رادیویی نظامی و تشعشعات راداری نیمه شمال ایران، مکان‌یابی سایت‌های راداری و موشکی، نقطه‌زنی محل‌های استقرار سامانه‌های راداری، پدافندی، موشکی، فایر کنترل اخطار اولیه، شناسایی عوامل و منابع اطلاعاتی وابسته به ایران، ایجاد اختلال در سامانه‌های ارتباطی و راداری و کنترلی وسایل پرنده در شرایط بحران و گسترش استفاده رژیم صهیونیستی از خاک جمهوری آذربایجان برای جمع‌آوری اطلاعات پنهان از ایران (با استقرار ایستگاه‌های شنود، جاسوسی سیگنالی و پهپادهای شناسایی در نزدیکی مرز ایران) و فعالیت موساد در پوشش مأموریت‌های اقتصادی و امنیتی در باکو، عوامل مؤثر توسعه روابط سیاسی، نظامی و امنیتی روابط رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه دریای خزر بر امنیت نظامی ج.ا.ایران است.

بر مبنای تحلیل کمی صورت گرفته روی نتایج پرسش‌نامه‌های توزیع شده در میان جامعه نمونه، مهمترین عوامل تأثیر عادی‌سازی روابط سیاسی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران به ترتیب اولویت عبارت‌اند از:

✓ افزایش حضور رژیم صهیونیستی در منطقه به عنوان بازیگر فرامنطقه‌ای و برقراری

پیوندهای سیاسی، اقتصادی و همکاری‌های دفاعی - نظامی و اطلاعاتی با کشورهای حاشیه دریای خزر در رتبه اول؛

✓ ورود رژیم صهیونیستی به منطقه دریای خزر از مسیرهای مردم‌پسند و دارای وجهه اجتماعی و رفاهی (نظیر کشاورزی و ایجاد مزارع نمونه، کمک‌های پزشکی، فناوری اطلاعات، انرژی‌های سبز و ...) و در ادامه ورود به فاز امنیتی، اطلاعاتی و دفاعی در رتبه دوم؛

✓ تخریب و تضعیف روابط دوستانه ایران با کشورهای حوزه دریای خزر و بدبین کردن مسئولان این کشورها نسبت به ایران به عنوان یک تهدید منطقه و انزوای ایران با استفاده همه‌جانبه از رسانه و اعمال دیپلماسی عمومی در رتبه سوم.

✓ همچنین مهمترین عوامل تأثیر عادی‌سازی روابط نظامی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران به ترتیب اولویت عبارتند از:

✓ ائتلاف آذربایجان و ترکمنستان با رژیم صهیونیستی در برابر ایران در رتبه اول؛

✓ حضور ده‌ها مستشار نظامی رژیم صهیونیستی در مراکز رصد الکترونیکی و امنیتی آذربایجان در رتبه دوم؛

✓ حضور کارشناسان نظامی و امنیتی رژیم صهیونیستی در کشورهای منطقه به‌ویژه آذربایجان و ترکمنستان در قالب همکاری نظامی آموزشی با هدف جاسوسی، رصد و مشاهده تحولات و تحرکات داخلی ایران و تأسیس و تکمیل پایگاه‌های نظامی و بهره‌گیری از فضای هوایی این کشورها جهت اقدامات پهبادی علیه ایران در رتبه سوم. نهایتاً مهمترین عوامل تأثیر عادی‌سازی روابط امنیتی رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران به ترتیب اولویت عبارت‌اند از:

✓ ایجاد پایگاه اطلاعاتی و سیگنالی رژیم صهیونیستی در نوار مرزی بین آذربایجان و جمهوری اسلامی ایران به بهانه حفاظت از مرزها یا مبارزه با تروریسم و بهره‌برداری از آن‌ها در راستای جاسوسی از ایران در رتبه اول؛

✓ استقرار و فعالیت نیروهای اطلاعاتی رژیم صهیونیستی در قالب جمع‌آوری اطلاعات سیگنالی، عملیات پنهان در پوشش‌های مختلف در رتبه دوم؛

- ✓ انجام عملیات‌های امنیتی، خرابکارانه و جاسوسی با بهره‌گیری رژیم صهیونیستی از کشورهای منطقه دریای خزر در رتبه سوم.
- با عنایت به بررسی‌های انجام شده، به‌منظور کاهش تأثیر عادی‌سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای ساحلی دریای خزر بر امنیت نظامی ج.ا.ایران، موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:
- ✓ توسعه اشراف اطلاعاتی و خبری (از طریق مدیریت و برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اخبار آشکار، فنی، سایبری و ...) بر اقدامات کشورهای حاشیه دریای خزر در راستای ائتلاف نظامی (تجهیزات نظامی مبادله شده یا تولید شده، ساختار و آرایش ارتش‌ها و نیروهای دفاعی، چگونگی حضور در رزمایش‌های نظامی مرکب و ...)
- ✓ افزایش تعاملات برون سازمانی با سازمان‌های عضو جامعه اطلاعاتی به‌منظور تقویت اشراف اطلاعاتی بر اقدامات کشورهای حاشیه دریای خزر؛
- ✓ برگزاری رزمایش‌های نظامی مشترک و مرکب (با کشورهای هم‌پیمان نظامی) با هدف افزایش بازدارندگی و مقابله با تلاش رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه دریای خزر برای دستیابی به موازنه‌سازی قدرت؛
- ✓ توسعه فرایند تأمین تجهیزات نظامی روز و کارآمد متناسب با راهبرد جنگ‌های ناهم‌تراز و الحاق تجهیزات جدید به سازمان رزم ارتش ج.ا.ایران با هدف افزایش بازدارندگی و مقابله با تلاش رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه دریای خزر برای کسب موازنه‌سازی قدرت؛
- ✓ برنامه‌ریزی لازم برای توسعه فعالیت‌های آموزشی مشترک و حضور در دوره‌های آموزشی رزمی و تخصصی در کشورهای طرفین (متناسب با سامانه‌ها و تجهیزات نظامی مورد استفاده) و آموزش‌های عملی در قالب رزمایش‌های مرکب در راستای تقویت تعامل و همکاری‌های نظامی و امنیتی با کشورهای هم‌پیمان نظامی؛
- ✓ اشاره به نقش تعامل میان رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه دریای خزر در به‌خطر انداختن امنیت نظامی ج.ا.ایران در کتب درسی و مفاد آموزشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی؛
- ✓ ارتقاء آگاهی کارکنان از طرح‌های رژیم صهیونیستی برای بهره‌گیری از این فضا با

تمرکز بیشتر بر حوزه دشمن شناسی و اشراف بر ماهیت تهدیدات رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه خزر در به خطر انداختن امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران.

فهرست منابع

- آشوری، داریوش. (۱۴۰۲). دانشنامه سیاسی. انتشارات مروارید، چاپ ۳۴
- آقابخش، علی؛ افشاری راد، مینو. (۱۳۸۵). فرهنگ علوم سیاسی. نشر چاپار
- آهنگری، عرفان؛ شایگان، حمید. (۱۳۹۴). بررسی تحولات نظامی حوزه دریاچه خزر. دفتر پژوهش های نظری و مطالعات راهبردی نداجا.
- ابراهیم پور، هادی. (۱۳۹۵). نقش مؤلفه های ژئوپلیتیکی دریای خزر بر نفوذ رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان و اثرات آن بر کارکرد منطقه. همایش آمایش سرزمین جایگاه خزر و چشم انداز توسعه گیلان
- ابراهیمی کیایی، هادی؛ زارعی، کمال. (۱۳۹۹). تقابل راهبردهای جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی در منطقه استراتژیک قفقاز. فصلنامه پژوهش های راهبردی سیاست، سال نهم، شماره ۳۲: ۱۲۷-۱۲۵.
- بوزان، باری. (۱۴۰۰). مردم، دولت ها و هراس. پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول
- تهامی، مجتبی. (۱۳۹۰). امنیت ملی، دکترین و سیاست های دفاعی-امنیتی. نشر دانشگاه عالی دفاع ملی، جلد یکم، چاپ اول
- جعفری، انوش. (۱۳۹۱). ابعاد امنیت ملی. نشر کتاب آوا، چاپ اول
- حاجی علی اکبری قمی، محمد، (۱۴۰۱). تأثیر عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی و بحرین بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران (پایان نامه). دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران
- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۶). اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک. انتشارات پاپلی
- صابری، افشین. (۱۴۰۱). نظامی گری کشورهای حاشیه دریای خزر و امنیت اقتصادی جمهوری اسلامی ایران. دانشکده علوم و فنون فارابی.
- طحانی، غلامرضا. (۱۴۰۲). الگوی امنیت دریایی ج.ا.ا. در دریای خزر. رساله دکتری مدیریت دفاعی، دافوس آجا
- فروغی، اصغر؛ جزینی، محمد. (۱۳۹۸). امنیت و انقلاب اسلامی، همایش ملی نقش حکمت اسلامی در انقلاب اسلامی. تهران
- محمودی، پرویز. (۱۳۸۸). شکل گیری بحران های منطقه ای در تثبیت حاکمیت رژیم صهیونیستی. دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا
- نجاتی پور، مهدی؛ ولی وند زمانی، حسین؛ پرتوی، محمدتقی. (۱۳۹۹). تهدیدات سیاسی رژیم صهیونیستی مؤثر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. نشریه پدافند غیرعامل و امنیت، شماره ۳۲

نویدنیانیا، منیژه. (۱۳۹۰). چندگانگی امنیت: امنیت ملی، عمومی و امنیت اجتماعی. تهران: نشریه معاونت اجتماعی ناجا، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره دوم و سوم
و ثوقی، سعید؛ صفری، عسگر. (۱۳۹۶). روابط رژیم صهیونیستی و قزاقستان، فصلنامه آسیای مرکزی و قفقاز. شماره ۹۸: ۱۲۲-۱۲۰.

Dashefsky, Arnold, Sheskin, Ira M., (2017), American Jewish Year Book 2017: The Annual Record of the North American Jewish Communities, Cham: Springer. *Dassa Kaye

